

Osallisuus- ja vuorovaikutusohjelma

Tavoitteet ja toimenpiteet 2025-2029

Kannen kuva: Isa Kiviaho

MIKKELI

MIKKELI

Sisällysluettelo

1 Osallisuus ja vuorovaikutus 3
2 Keskeiset käsitteet 4
3 Lait turvaavat osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuudet 5
4 Millaista osallisuutta? 6
5 Osallisuus täydentää julkishallinnon päätöksentekoa 7
6 Mikkelissä kuntalaisilla on monia väyliä osallistua ja vaikuttaa kaupungin toimintaan 7

6.1. Edustukselliset osallistumismahdollisuudet 7

6.1.1 Vanhusneuvosto
6.1.2. Vammaisneuvosto
6.1.3. Nuorisovaltuusto
6.1.4. Lasten parlamentti
6.1.5. Oppilaskunnan hallitukset
6.1.6. Mikkelin lukion opiskelijakunnan hallitus
6.1.7. Peruskoulujen ja Mikkelin lukion neuvottelukunnat
6.1.8. Kausiasukasvaltuuskunta
6.1.9. Aluejohtokunnat

6.2. Avoimet osallistumismahdollisuudet 12

6.2.1. Kumppanuuspöytäillat
6.2.2. Palaute
6.2.3. Kyselyt, tempaukset ja tiedonkeruu
6.2.4. Osallistuva budjetointi
6.2.5. Osallistuminen kaavoituksessa
6.2.6. Kuntalaisaloite
6.2.7. Kansainvälinen foorumi

7 Osallisuus- ja vuorovaikutusohjelman päivitys vuosille 2025-2029 15

Lähteet 20

1 Osallisuus ja vuorovaikutus

Osallisuus on kuulumista ja kuulluksi tulemista. Osallinen ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Hän tulee kuulluksi itsenään ja vaikuttaa elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin. (THL 2023, 17.) Kokemus osallisuudesta lisää yksilön ja yhteisön hyvinvointia ja uskoa tulevaisuuteen. Osallisuuden kokemus luo turvallisuutta arkeen ja parantaa paikallista elinvoimaa. Osallisuuden edistämisellä voidaan vähentää eriarvoisuutta, köyhyyttä, syrjäytymistä ja syrjintää. **Vuorovaikutus** on olennainen osa osallisuuden toteutumista ja avointa hallintoa. Hyvällä vuorovaikutuksella vahvistetaan kuntalaisten osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Mikkelin kaupungin osallisuus- ja vuorovaikutusohjelman tavoitteena on edistää ja vahvistaa mikkeliläisten osallisuuden kokemusta niin, että kaikki kokevat tulevansa kuulluiksi ja kaikilla on mahdollisuus toimia, osallistua ja vaikuttaa omassa arkiympäristössään ja koko kaupungissa. Ohjelma sisältää tavoitteita ja toimenpiteitä kuntalaisten, kaupungin ja sidosryhmien välisen osallisuuden ja vuorovaikutuksen kehittämiseksi.

Osallisuus- ja vuorovaikutusohjelma pohjautuu Mikkelin kaupungin strategiaan ja siinä määriteltyihin hyvää elämää, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukeviin asioihin. Lisäksi kaupungin osallisuus- ja vuorovaikutusohjelma nojaa Etelä-Savon maakuntaliiton ja Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan osallisuusohjelman periaatteisiin.

Me mikkeliläiset olemme eri-ikäisiä, puhumme eri kieliä, tulemme erilaisista kulttuureista ja taustoista sekä elämme erilaisissa elämäntilanteissa. Tavoitteena on, että jokainen löytää tavan osallistua ja vaikuttaa.

Osallisuuden osa-alueet

- **Osallisuus omassa elämässä**
  Mahdollisuus elää omannäköistä elämää; mahdollisuus määritellä, mihin toimintaan tai palveluun osallistuu.
- **Osallisuus yhteisestä hyvästä**
  Mahdollisuus yhdessä tekemiseen; mahdollisuus päästä nauttimaan yhteisestä hyvästä ja osallistua yhteisen hyvän tuottamiseen ja jakamiseen. Yhteinen hyvä on toimintaa ja arvoja, josta seuraa arvostusta, kiitosta ja yhteyksiä muihin ihmisiin.
- **Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa**
  Mahdollisuus kuulua itselle tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin sekä vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin; mahdollisuus saada tukea vaikuttamiseen.

Keskeiset käsitteet

Osallisuus

Osallisuus on tunne siitä, että on osa yhteisöä ja voi vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Se on kuulumista, mukaan ottamista, osallistumista, vaikuttamista ja demokratian toteutumista. Osallisuus on tärkeä tekijä yksilön hyvinvoinnin ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta, sillä se edistää yhteenkuuluvuutta, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta.

Osallistuminen

Osallistuminen tarkoittaa yksilön tai ryhmän mukanaoloa oman yhteisön ja yhteiskunnan elämässä ja toiminnassa. Osallistuminen on oman panoksen antamista johonkin toimintaan, prosessiin tai tilaisuuteen. Osallistuminen perustuu vuorovaikutukseen ja on sosiaalista.

Vaikuttaminen

Vaikuttaminen tarkoittaa erilaisia toimia, joiden avulla yksilö tai yhteisö pyrkii muuttamaan tai ohjaamaan päätöksentekoa, toimintaa, mielipiteitä tai toimintaympäristöä. Vaikuttaminen on aktiivista tekemistä itselle tärkeän asian edistämiseksi.

Vuorovaikutus

Vuorovaikutus tarkoittaa kahden tai useamman osapuolen välistä kommunikointia ja vaikutusta toisiinsa. Vuorovaikutuksen laatu heijastuu ilmapiiriin. Toimiva vuorovaikutus edistää turvallista ilmapiiriä, joka ilmenee dialogisuutena. Vuorovaikutus on oleellinen osa demokratian toteutumiselle.

Dialogi

Dialogi on keskustelu, jossa kaksi ihmistä tai ryhmä vaihtaa ajatuksia ja yrittää ymmärtää toisiaan paremmin. Dialogissa on tärkeää kertoa omia ajatuksia ja kuunnella toisia. Dialogisuus mahdollistaa ymmärryksen lisääntymisen.

Elinvoimaisuus

Elinvoimaisuudella tarkoitetaan kykyä elää, kasvaa ja kehittyä. Elinvoimainen ihminen on yleensä terve, energinen ja kykenevä kohtaamaan muutoksia ja kehittymään. Elinvoimainen kunta kykenee taas tarjoamaan asukkailleen hyvää elämänlaatua ja houkuttelemaan uusia asukkaita, yrityksiä ja investointeja. Elinvoimainen kunta kykenee sopeutumaan muutoksiin ja kehittämään palveluitaan niin, että ne vastaavat asukkaiden tarpeita.

Lait turvaavat osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuudet

Osallisuuden, vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen perusta määritetään perustuslaissa, hallintolaissa ja kuntalaissa.

Perustuslaissa säädetään yleisistä vaali- ja osallistumisoikeuksista (14 §). Julkisen vallan tärkeänä tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Kuntalain 22 §:n (8.2.2019/175) mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

Hallintolaki määrittelee hyvän hallintotavan ja velvoittaa julkista hallintoa huomioimaan hyvän hallinnon perusteet kaikissa toiminnoissaan (6 §).

Kuntalaissa säädetään kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Kuntastrategiassa tulee myös huomioida osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuudet (37 §). Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan (22 §). Valtuuston velvollisuutena on pitää huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.

Kuntalain mukaan kunnan toiminnasta on

- tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille (29 §).
- annettava riittävästi tietoja kunnan järjestämistä palveluista, taloudesta, kunnassa valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista.
- tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa.

Viestinnässään kunnan tulee käyttää selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja ottaa huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet.

-Kuntaliitto

Muita osallisuutta ja vaikuttamista ohjaavia lakeja ovat muun muassa varhaiskasvatuslaki, vanhuspalvelulaki, nuorisolaki, perusopetuslaki, vammaispalvelulaki, tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, kirjastolaki, laki kuntien kulttuuritoiminnasta, laki kotoutumisen edistämisestä, maankäyttö- ja rakennuslaki.

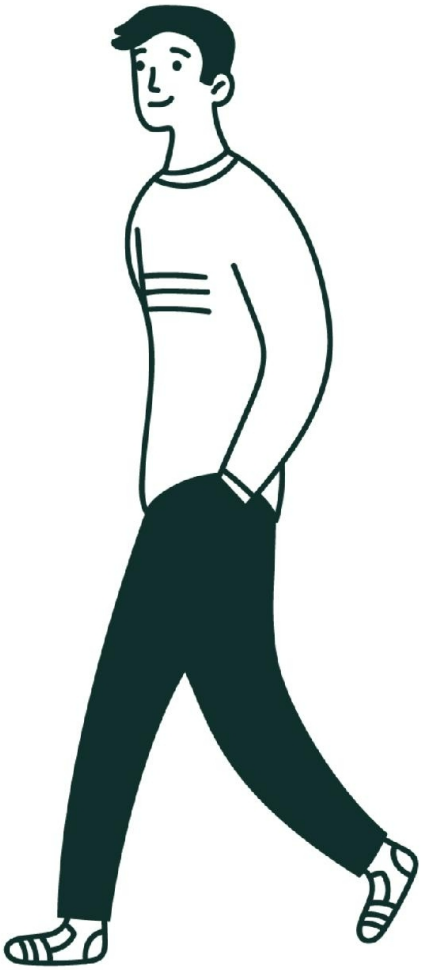

Kuva: Pihla Liukkonen

Millaista osallisuutta?

Suunnitteluosallisuus

Asukas osallistuu itseään ja asuinympäristöään koskevan toiminnan ja palvelujen suunnitteluun.

Päätösosallisuus

Asukkailla on oikeus tiedon saamiseen ja tuottamiseen.

Tieto-osallisuus

Asukas osallistuu itseään tai esimerkiksi asuinaluettaan koskevan päätöksenteon valmisteluun ja päätöksentekoon.

Arviointiosallisuus

Asukas- ja käyttäjäpalautteet kulkevat päättäjille ja niillä on vaikutusta.

Toimintaosallisuus

Asukkaan omaa toimintaa ja konkreettista osallistumista omassa lähiympäristössään.

Osallisuus täydentää julkishallinnon päätöksentekoa.

Osallisuus vahvistaa demokratiaa ja lisää luottamusta hallintoa ja päätöksentekoa kohtaan.

☑ Osallisuuden kanavat ovat

- Edustuksellista demokratiaa täydentäviä kansalaisten vaikutuskanavia.
- Päätöksenteon laatua lisääviä rakenteita tuomalla siihen mikkeliläisten kokemusta ja asiantuntemusta.
- Rakenteita, jotka lähentävät asukkaita ja kaupunkiorganisaatiota ja hallintoa toisiinsa.
- Rakenteita, jotka lisäävät luottamusta hallintoa ja päätöksentekoa kohtaan.

ⓘ Osallisuuden kanavat eivät ole

- Kilpailevia tai rinnakkaisesti toimivia päätöksentekokanavia.
- Intressiryhmien edunvalvontakanavia.
- Poliittisesti valittuja tai toimivia vaikutuskanavia.

Mitä toimiva osallisuusmalli edellyttää?

Osallisuuskanavien suhde valmistelun ja päätöksenteon prosessiin kirkastetaan ja kuvataan.

Osallisuusmallien toiminta kytketään tiiviimmin osaksi asioiden valmistelua.

Osallisuusmalleja käytetään enemmän yhteisen ongelmanratkaisun ja kehittämisen alustoina.

Vastakkainasettelun sijaan kumppanuutta, joka tukee päätöksentekoa sekä vahvistaa osallisuutta.

Lähde: Etelä-Savon osallisuusohjelma

Kuva: Pihla Liukkonen

Mikkelissä kuntalaisilla on monia väyliä osallistua ja vaikuttaa kaupungin toimintaan.

Osallinen ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Hän kokee tulevansa kuulluksi omana itsenään ja voivansa vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin. (THL 27.11.2024) Mikkelissä kuntalaisilla on monia väyliä osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja omaan ympäristöön.

Edustukselliset osallistumismahdollisuudet

Vanhusneuvosto

Mikkelin kaupungin vanhusneuvosto on Mikkelin kaupungin ja sen alueella toimivien eläkeläis-, vanhustyö- ja veteraanijärjestöjen yhteistyöelin, jonka tehtävänä on

- seurata kaupungin päätöksentekoa vanhusten näkökulmasta sekä edesauttaa vanhusten osallistumista ja vaikuttamista kunnalliseen päätöksentekoon
- pyrkiä edistämään vanhusten selviytymistä eri toiminnoissa, kuten esimerkiksi asumisessa ja sosiaali- ja terveyspalvelujen saamisessa
- vaikuttaa ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että julkiset tilat soveltuvat myös vanhusten, vammaisten ja sairaiden tarpeisiin.

Vammaisneuvosto

Vammaisneuvosto on Mikkelin kaupungin ja sen alueella toimivien vammaisjärjestöjen yhteistyöelin, jonka tarkoituksena on

- olla apuna Mikkelin vammaisjärjestöille ja edistää yhteistyötä sekä järjestöjen että kaupungin eri elinten kanssa
- edistää vammaisten tasa-arvoista osallistumista yhteiskunnan eri toimintoihin
- seurata vammaisten näkökulmasta kaupungin päätöksentekoa, tehdä aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja vammaisia koskevissa asioissa
- vaikuttaa ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että julkiset tilat soveltuvat vammaisten tarpeisiin
- pitää yhteyttä valtakunnalliseen vammaisneuvostoon sekä seurata vammaishuollon kehitystä Mikkelissä.

Nuorisovaltuusto

Mikkelin nuorisovaltuusto on vaikuttamiskanava nuorille. Nuorisovaltuuston tarkoituksena on muun muassa edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia Mikkelissä, opettaa nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin ja tuoda nuorten näkökulman esille kaupungin päätöksenteossa.

Lasten parlamentti

Lasten parlamentti koostuu Mikkelin alakoulujen edustajista. Jokainen koulu voi valita ja lähettää kaksi edustajaa kokoukseen. lasten parlamentti kokoontuu kahdesti vuodessa keväällä ja syksyllä käsittelemään koulunkäyntiin, kouluruokailuun, kiusaamiseen, harrastusmahdollisuuksiin tai muihin ajankohtaisiin asioihin liittyviä kysymyksiä.

Young Mikkeli - varat nuorten ehdotuksista käyttöön

Mikkelin nuorisovaltuusto kerää esityksiä Young Mikkeli -varojen käytöstä jatkuvan haun periaatteella. Kuka tahansa lapsi tai nuori voi ehdottaa rahaston käyttöideoita. Varoja voidaan käyttää esimerkiksi tapahtumiin, aktiviteetteihin tai hankintoihin. Lomakkeilla kerättyjä ideoita nuorisovaltuusto käsittelee noin neljä kertaa vuodessa. Nuorisovaltuuston ehdotuksesta kaupunginjohtaja tekee viranhaltijapäätöksen varojen käytöstä, minkä jälkeen ideat toteutetaan.

Kuva: Vilhelmiina Salmikunnas

Kuva: Mikko Mäkeläinen

Oppilaskunnan hallitukset

Mikkelissä kouluissa toimii demokraattisesti valitut oppilaskunnan hallitukset. Jokaiselta luokka-asteelta valitaan luokan sisäisesti kaksi edustajaa vaikuttamaan koulun toimintaan ja päättämään yhteisistä asioista. Oppilaskunnan hallituksessa oppilaat harjoittelevat vaikuttamista ja tutustuvat yleisiin kokoustapoihin.. Oppilaskunnan hallituksen toiminta on oppilaita osallistavaa ja hauskaa toimintaa, joka tukee oppilaiden kehitystä aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi.

Opiskelijat pääsevät vaikuttamaan myös oppilaitosten opiskelijakuntatoiminnan kautta. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksesta ja korkea-asteen koulutuksessa opiskelijakunnan-hallitukset edistävät opiskelijoidensa vaikuttamismahdollisuuksia.

Mikkeli United-verkosto yhdistää Mikkelin kaupungin, korkeakoulut ja toisen asteen oppilaitokset. Tavoitteena on kehittää Mikkelistä opiskelijaystävällinen, nuorten unelmakaupunki, johon opiskelijat haluavat myös jäädä asumaan valmistumisen jälkeen.

Mikkelin lukion opiskelijakunnan hallitus

Mikkelin lukion opiskelijakunnan hallitukseen kuuluu yhteensä noin 12 jäsentä. Jokaiselle hallituksen jäsenelle kuuluu oma tehtävänsä eli vastuualue, mutta päätöksentekoon vaikuttavat kaikki yhdessä. Opiskelijakunnan hallitus vaikuttaa yleisesti koulun viihtyvyyteen ja on yhteistyörakenne opettajien ja opiskelijoiden välillä. Hallitus järjestää myös erilaisia tapahtumia.

Perusopetuksen koulujen ja Mikkelin lukion neuvottelukunnat

Kodin ja koulun yhteistyön edistämiseksi ja koulun kehittämistä varten Mikkelin kullakin koululla ja lukiolla on neuvottelukunta. Neuvottelukuntien tehtävänä toimia yhteistyölinkkinä työelämään ja tässä tarkoituksessa tuoda opetustyöhön ja opetussuunnitelmiin työelämän näkemykset ja kannanotot, toimia koulun ja kodin välisen yhteistyön edistäjänä, ja osallistua koulun tai oppilaitoksen kehittämistyöhön, antaa toimintaan liittyviä lausuntoja ja tehdä esityksiä. Neuvottelukuntaan kuuluu huoltajia, opettajakunnan edustaja, koulun muun henkilökunnan edustaja ja ylä- ja yhtenäiskoulussa sekä lukiossa oppilaiden ja opiskelijoiden edustaja.

Aluejohtokunnat

Mikkelin kaupungissa on viisi aluejohtokuntaa: Anttolan, Haukivuoren, Mikkelin pitäjän, Ristiinan ja Suomenniemen aluejohtokunnat. Aluejohtokunnat edistävät asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallisuutta, hyvinvointia ja kohtaamisia sekä alueen elinvoimaa järjestämällä muun muassa keskustelutilaisuuksia ja tapahtumia sekä toteuttamalla yleishyödyllisiä, asukkaiden kanssa suunniteltuja hankkeita. Kehittämishankkeet etenevät yhteistyössä muun muassa Mikkelin kaupungin, yhdistysten ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

Kausiasukasvaltuuskunta

Mikkelin seudun kausiasukasvaltuuskunnassa on Mikkelin neljää edustajaa lukuun ottamatta kaksi edustajaa kunkin seudun kunnan kausiasukkaista. Valtuuskuntaan kuuluvat myös Mikkelin seudun seutufoorumin puheenjohtajat. Valtuuskunnan toimikausi on kaksi vuotta. Valtuuskunnan tehtävänä on tuoda esille ja edistää vapaa-ajan asumiseen liittyviä kysymyksiä ja asioita. Valtuuskunta ei tee varsinaisia päätöksiä, mutta se voi tehdä esityksiä ja antaa tarvittaessa lausuntoja ja nostaa eri tavoin esille tärkeiksi näkemiään asioita.

Kuva: Vilhelmiina Salmikunnas

Avoimet osallisuusmahdollisuudet

Kumppanuuspöytäillat

Kumppanuuspöytäillat kutsuvat yhteen asukkaat, järjestöt, toimijat, päättäjät ja kaupungin viranhaltijat eri teemojen ympärille kehittämään Mikkeliä yhdessä kumppanuusperiaatteella. Kumppanuuspöytäiltoja on järjestetty mm. erilaisten strategioiden, suunnitelmien ja ohjelmien valmistelua tukemaan ja eri näkökulmien varmistamiseksi.

Osallisuus- ja vuorovaikutussuunnitelmaa valmisteltiin myös 21.11.2024 Stellan Tähtitorilla kumppanuuspöytäillassa, johon asukkaat ja toimijat kutsuttiin mukaan lehdessä, sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla avoimella kutsulla.

Kuva: Pihla Liukkonen

Palaute

Mikkelin kaupungilla on käytössä sähköinen karttapohjainen palautepalvelu, jonne asukkaiden on mahdollista jättää palautetta, kehitysehdotuksia ja kiitoksia. Palautepalveluun jätetyt palautteet voi halutessaan määrittää julkiseksi, jolloin palautetta ja siihen tullutta vastausta pääsevät myös muut käyttäjät tarkastelemaan. Palaute ohjautuu palvelun kautta suoraan asiasta vastaavalla palvelualueelle. (https://mikkeli.asiointi.fi/eFeedback/)

Kyselyt, tempaukset ja tiedonkeruu

Mikkelin kaupunki kerää tietoa ja näkemyksiä asukkailta, järjestöiltä, yrityksiltä ja muilta sidosryhmiltä kaupungin ja sen toiminnan sekä palveluiden kehittämiseksi.

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi on prosessi, jossa kuntalaisille annetaan mahdollisuus vaikuttaa budjetin määrärahojen käyttöön ja kohteiden valintaan. Mikkelissä osallistuvaa budjetointia on toteutettu pieninvestointikohteiden valinnassa vuodesta 2021. Osallistuvan budjetoinnin myötä on Mikkeliin mahdollistettu muun muassa kukkivien puiden istuttaminen, BMX-polkupyöräradan rakentaminen ja ulkokuntosalilaitteiden hankinta. Osallistuvaa budjetointia toteutetaan Mikkelissä vuosittain.

Osallistuminen kaavoituksessa

Kaavat valmistellaan vuorovaikutuksessa niiden kanssa, joiden oloihin tai etuihin ne vaikuttavat. Kaavoituksesta tiedottamisesta, kaavoitukseen osallistumisesta ja viranomaisten yhteistyöstä säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa.

"Osallisuuden ja hyvän vuorovaikutuksen edistäminen kuuluvat jokaisen Mikkelin kaupunkiorganisaatiossa työskentelevän työhön. Osallisuuden lähtökohtana on vuorovaikutustilanne, jossa ihmiset kohtaavat toisensa arvostavasti ja toisiaan kunnioittaen."

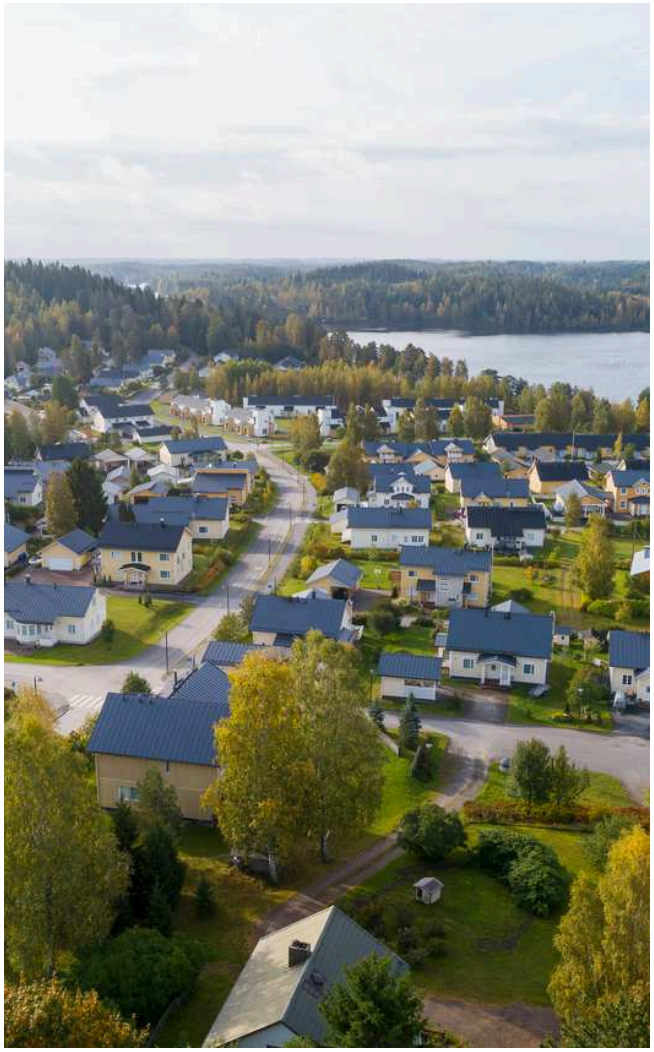

Kuva: Mikko Kankainen

Kuntalaisaloite

Kuntalaissa säädetään kunnan asukkaan aloiteoikeudesta (23 §). Kunnan asukkaalla sekä kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle on lisäksi ilmoitettava aloitteen johdosta suoritetut toimenpiteet.

Kansainvälinen foorumi

Kansainvälinen foorumi on Mikkelin kaupungin koolle kutsuma yhteinen foorumi, johon voivat osallistua kaikki alueen kansainvälistymisestä ja kansainvälistämisestä kiinnostuneet tahot. Kansainvälinen foorumi toteutetaan kumppanuuspöytäperiaatteella 3–4 kertaa vuodessa. Foorumissa käsitellään erilaisia kansainvälisyyteen liittyviä ajankohtaisia teemoja osallistujien kiinnostuksen kohteet huomioiden.

Osallisuus on yhteinen, kaikkia mikkeliläisiä koskeva asia, joka kattaa koko kaupunkiorganisaation ja sen kaikki palvelualueet.

Osallisuus on ajattelutapa, joka ohjaa miettimään, miten osallisuutta voidaan tukea, edistää ja lisätä kaikissa kaupungin palveluissa, toiminnoissa ja vuorovaikutustilanteissa.

Osallisuus on tärkeä osa asukkaiden hyvinvoinnin ja alueen elinvoiman edistämistä.

Osallisuus- ja vuorovaikutusohjelman päivitys vuosille 2025-2029

Osallisuus- ja vuorovaikutusohjelman päivitystyöstä sekä tavoitteiden ja toimenpiteiden seurannasta vastaa vuonna 2024 perustettu työryhmä, "Osallisuustyöryhmä". Työryhmä on työstänyt osallisuus- ja vuorovaikutusohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä päivittäen aikaisempaa osallisuussuunnitelmaa vastaamaan nykyisen toimintaympäristön tarpeita.

Valmistelutyöryhmän työskentelyyn on osallistunut kaupungin henkilöstöä eri palvelualueilta. Lisäksi suunnitelman laatimisen yhteydessä on järjestetty tilaisuuksia ja kyselyitä, joilla on kartoitettu näkemyksiä ja kokemuksia liittyen osallisuuteen ja vuorovaikutukseen Mikkelissä.

Keväällä 2024 Yhdessä osallistuen -hankkeen toteuttamassa osallisuuskyselyssä kartoitettiin asukkaiden ja toimijoiden näkemyksiä ja kokemuksia osallisuustyöhön ja osallisuuteen liittyen. Hyvän elämän ohjelman valmistelussa asukkailta kysyttiin niin ikään kyselyllä ja erilaisissa tilaisuuksissa hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyvistä aiheista. Kerätyn tiedon perusteella tehtiin valintoja osallisuussohjelman tavoitteista niin, että ne vastaisivat havaittuihin tarpeisiin.

Osallisuus- ja vuorovaikutusohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista arvioi ja seuraa osallisuustyöryhmä.

Kuva: Pihla Liukkonen

OSALLISUUSTYÖRYHMÄ

PUHEENJOHTAJAT
Kari Kropsu, kansalaisopiston rehtori (10/2024 saakka)
Arja Väänänen, hyvinvointikoordinaattori (11/2024-3/2025)
Tiia Orivuori, kansalaisopiston rehtori (4/2025 alkaen)

TYÖRYHMÄN JÄSENET
Aila Marjamaa, kehittämispäällikkö
Anni Löppönen, palvelukoordinaattori
Enrique Tessieri, kotoutumisohjaaja
Johanna Paananen, nuorisopäällikkö
Mikko Tuovinen, viestintäsuunnittelija
Riitta Lappi, kototutumiskoordinaattori
Susanna Keminen, palvelukoordinaattori
Terhi Venäläinen, projektiasiantuntija

Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa

Mahdollisuus kuulua itselle tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin sekä vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin; mahdollisuus saada tukea vaikuttamiseen.

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	ARVIOINTI/ AIKATAULU
Osallisuuden ja vuorovaikutuksen keinot ja kanavat ovat tunnettuja.	Teemme yhteisöjen onnistumiset näkyväksi Osallisuuden onnistumistarinoilla.	Yhdessä osallistuen -hanke pilotoi toimintaa. Vastuut jatkossa eri palvelualueilla	Onnistumistarinoiden määrä / Aloitus kevät 2025 Tavoitteena jatkuva prosessi
Kaupungin henkilökunnalla on valmiuksia erilaisten ihmisryhmien kohtaamiseen ja moninaisuuden huomioon ottamiseen sekä työkaluja osallisuuden suunnitteluun ja toteutukseen.	Koulutuksellinen kokonaisuus: • Turvallisemman tilan periaatteet käyttöön • Yhteiskehittämisen menetelmien hyödyntäminen arkityössä (fasilitointivälinevarasto) • Erätaukodialogit työkaluksi rakentavan keskustelukulttuurin edistämiseksi ja yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi	Yhdessä osallistuen -hanke ja henkilöstöpalvelut vastaavat toteutuksesta	Koulutuksiin osallistuneiden määrä
Kaupunkiorganisaation sisällä osallisuustyön merkitys jokaisen omassa työssä on kirkas.	Esihenkilöt vastaavat siitä, että tulosalueilta ja yksiköistä osallistuu riittävästi henkilöstöä koulutuksiin ja kaikki perehtyvät osallisuus- ja vuorovaikutusohjelmaan sekä osallisuuden periaatteisiin.	Esihenkilöt Henkilöstöpalvelut	Osallisuus- ja vuorovaikutusohjelma ja koulutusmateriaali on osa kaupungin perehdytystä ja kehityskeskusteluja

Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	ARVIOINTI/ AIKATAULU
Osallistuvan budjetoinnin toimintamallit ovat selkeät .	Luomme selkeät osallistuvan budjetoinnin prosessikuvaukset.	Osallistuvan budjetoinnin prosessin kehittämisestä vastaa jokainen osallistuvaa budjetointia toteuttava vastaava Pieninvestointien osbu /Asuminen ja toimintaympäristö Young Mikkeli / Nuorisopalvelut Vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto /Hyvinvointikoordinaat -tori	Prosessikuvaukset ovat selkeät ja näkyvissä kaupugin internet-sivuilla 2025
	Vakiinnutamme osallistuvan budjetoinnin osaksi kaupungin jatkuvaa toimintaa.	Jokainen osallistuvaa budjetointia toteuttava vastaa	2025-2029
	Viestimme selkeästi ja tehokkaasti, jotta kaikilla asukkailla on mahdollisuus osallistua osallistuvan budjetoinnin prosessiin. (Yhtenäinen ilme viestintään, kadunvarsitaulut, bussit ym.)	Kaupungin viestintä	2025-2029

Osallisuus yhteisestä hyvästä

Mahdollisuus yhdessä tekemiseen; mahdollisuus päästä nauttimaan yhteisestä hyvästä ja osallistua yhteisen hyvän tuottamiseen ja jakamiseen.

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	ARVIOINTI/ AIKATAULU
Monipuoliset osallistumismahdollisuudet näkyväksi.	Edellytämme, että avustettavat järjestöt ja yhdistykset vievät tiedot toiminnastaan Lähellä.fi alustalle.	Avustusten valmistelijat	2025-2029
	Kaupunki huolehtii, että omat palvelut ovat ajantasalla palvelutietovarannossa.	PTV-päivittäjät	2025-2029
	Tiedotamme Etelä-Savon hyvinvointitarjottimen mahdollisuuksista asukkaille, kausiasukkaille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille.	Kaikki toimijat ja kaupungin viestintä	2025-2029
Kohtaamispaikat ja maksuttomat tilat ovat kaupunkilaisten löydettävissä ja käytettävissä.	Luomme selkeän toimintamalin tilojen käyttöön.	Tiloja tarjoavien yksiköiden vastaavat	2025
	Viestimme maksuttomien ja edullisten tilojen tarjoamista mahdollisuuksista.	Asiointipalvelu	2025-2029

Osallisuus yhteisestä hyvästä

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	ARVIOINTI/ AIKATAULU
Resurssien tehokkaampi hyödyntäminen asukkaiden ja yhteisöjen toiminnan mahdol-listamiseksi.	Selvitämme yhteisölainaamon tarvetta ja mahdollisuutta sellaisen perustamiseen.	Yhdessä osallistuen -hanke ja Miksein Jakamistalouden kehittäminen Etelä-Savossa hanke	Selvitys on tehty /Syksy 2025
Asukkaiden osallistumisesta ja osallisuuden mahdollisuuksista viestitään aktiivisesti, suunnitelmallisesti ja monikanavaisesti.	Päivitämme Osallistu ja vaikuta -sivut asukaslähtöisesti.	Kaupungin viestintä ja Yhdessä osallistuen -hanke Päivityksestä jatkossa vastaa kansalaisopiston rehtori yhdessä viestinnän kanssa	Verkkosivut on päivitetty ja tieto ajantasalla 2025
	Viestimme osallisuudesta arki- ja selkokielellä, niin että viestintä on ymmärrettävää mahdollisimman monelle.	Verkkosivu- ja somepäivittäjät	2025-2029
	Hyödynnämme olemassa olevia viestintäkanavia monipuolisesti ja tehokkaasti.	Viestintä	2025-2029
	Luomme vuosikellon työkaluksi viestinnän säännöllisyydestä.	Kansalaisopiston rehtori ja hyvinvointikoordinaat-tori sekä viestintä	2025
	Teemme näkyväksi, miten asukkaan osallistuminen vaikuttaa toimintoihin.	Koko henkilöstö	2025-2029

Lähteet ja taustamateriaalit

Avoinhallinto.fi, 2023. Avoimen hallinnon toimintaohjelma:. Saatavilla: https://avoinhallinto.fi/wp-content/uploads/2024/01/Avoin-hallinto_-V-toimintaohjelma_01102023-1.pdf

Erätauko.fi, 2025. Erätauko -keskustelumenetelmä: Mikä Erätauko? Saatavilla: https://eratauko.fi

Etelä-Savon osallisuusohjelma, 2025. Vaikuta. Asukkaiden osallisuus Etelä-Savon voimavarana. Saatavilla: https://www.esavo.fi/resources/public//Yhteisty%C3%B6/Osallisuus/Osallisuusohjelmanlopullinenversio.pdf

Mikkelin kaupunki, 2024. Hyvän elämän ohjelma. Saatavilla: https://mikkeli.fi/wp-content/uploads/2024/11/Liite-Kv-11.11.2024-Hyvan-elaman-ohjelma-2024-.pdf

Jyväskylän yliopisto, 2024. Vuorovaikutuksen käsitettä määrittää kaksisuuntaisuus ja mahdollisuus muutokseen. Saatavilla: https://www.jyu.fi/fi/uutinen/vuorovaikutuksen-kasitetta-maarittaa-kaksisuuntaisuus-ja-mahdollisuus-muutokseen

Mikkelin kaupunkistrategia, 2024. Kasvuohjelma. Saatavilla: https://mikkeli.fi/wp-content/uploads/2024/08/Mikkelin-kasvuohjelma.pdf

Kuntaliitto, 2025. Osallisuus - kuntalaisten osallisuuden edistäminen. Saatavilla: https://www.kuntaliitto.fi/kuntajohtaminen-ja-digitalisaatio/demokratia-ja-osallisuus/kuntalaisten-osallisuuden-edistaminen

Etelä-Savo ja Mikkeli, 2024. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja toimenpiteet 2024-2025. Saatavilla: file:///C:/Users/venalatr/Downloads/Liite%20Kv%2010.6.2024%20Lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvointisuunnitelman%20painopisteet%20ja%20toimenpiteet%202024-2025,%20Etel%C3%A4-Savo%20ja%20Mikkeli.pdf

Mikkeli.fi, 2025. Saatavilla: https://mikkeli.fi

Nivala, E., 2010. Osallistuminen sosiaalipedagogisen toiminnan periaatteena. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2010, vol. 11.

eOppiva.fi, 2025. Näkökulmia ihmiskeskeisyyteen -koulutus: Näkökulmia ihmiskeskeisyyteen - Vinkkejä ihmiskeskeisyyden edistämiseen. Saatavilla: https://eoppiva.fi

Karreinen, L., 2019. Hyvän julkisen vuorovaikutuksen periaatteet.

THL, 2025. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran määritelmä osallisuudesta: Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Saatavilla: https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet

THL 2023. Osallisuuden edistäjän opas. Saatavilla: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146717/URN_ISBN_978-952-408-088-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Oikeusministeriö, 2018. Yhteiselon avaimia - Virikkeitä kunnille hyvien väestösuhteiden edistämiseksi. Oikeusministeriön julkaisu 29/2018. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161023/OMSO_29_2018_Yhteiselon_avaimia_Virikkeita_kunnille_hyvista_vaestosuhteista.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Osallisuussuunnitelma 2022-2024. https://mikkeli.fi/wp-content/uploads/2023/05/HyvosItk-Kaupungin-osallisuussuunnitelma-2022-2024.pdf